

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.03.

Кафедра правознавства

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

з підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	281 «Публічне адміністрування»

Розробник/укладач програми:

Гладкий С.О. – д.ю.н., професор, професор кафедри правознавства
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Рецензенти програми:

Кальян О.С. – к.ю.н., доцент, професор кафедри підприємництва і права
Полтавської державної аграрної академії;

Кравченко А.П. – к.ю.н., доцент кафедри правознавства Полтавського
інституту економіки і права Вищого навчального закладу «Відкритий
міжнародний університет розвитку людини «Україна»».

Програму навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових
досліджень» обговорено і схвалено на засіданні кафедри правознавства
Протокол засідання кафедри від 31 серпня 2021р., № 1

Завідувач кафедри правознавства

д. ю. н., професор

_____ Г. В. Лаврик

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Публічне адміністрування»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
ступеня магістр

д. держ. упр. н., професор

_____ І.І. Крилова

ПОГОДЖЕНО

Голова науково-методичної ради,

д. е. н., професор

_____ Н. С. Педченко

Анотація навчальної дисципліни

Методологія та організація наукових досліджень є однією з обов'язкових навчальних дисциплін підготовки магістра з публічного адміністрування. Вивчення цієї дисципліни закладає в межах освітньої програми підґрунтя для реалізації принципу, закріпленого у Законі України «Про вищу освіту» (ст. 65), згідно з яким наукова і науково-технічна діяльність є невід'ємною складовою освітньої діяльності й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної і виробничої діяльності в системі вищої освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є наукове дослідження – його світоглядні й теоретичні засади, принципи, організація, методологія і методика.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є розширення й поглиблення знань здобувачів вищої освіти, які навчаються за магістерською програмою, щодо теоретичних засад, методології, технологій та організації наукових досліджень, а також розвиток умінь і навичок науково-дослідної роботи, які мають реалізуватися ними при підготовці навчальних і наукових робіт.

Зміст навчальної дисципліни розкривається у таких темах: Наукове дослідження як форма розвитку науки і технологія застосування методологічних засобів. Парадигмальні засади наукових досліджень. Саморефлексія як методологічний принцип сучасного наукового пізнання. Методологічні підходи у наукових дослідженнях. Методи наукових досліджень. Організаційні засади наукових досліджень. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Наукове дослідження як процес, його логіка та етапи проведення. Оформлення та апробація результатів наукового дослідження. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

Аннотация учебной дисциплины

Методология и организация научных исследований является одной из обязательных учебных дисциплин подготовки магистра публичного администрирования. Изучение этой дисциплины закладывает в рамках образовательной программы основу для реализации принципа, закрепленного в Законе Украины «О высшем образовании» (ст. 65), согласно которому научная и научно-техническая деятельность – неотъемлемая составляющая образовательной деятельности, осуществляемая с целью интеграции научной, учебной и производственной деятельности в системе высшего образования.

Предметом изучения учебной дисциплины «Методология и организация научных исследований» является научное исследование – его мировоззренческие и теоретические основы, принципы, организация, методология и методика.

Целью изучения учебной дисциплины «Методология и организация научных исследований» является расширение и углубление знаний соискателей высшего образования, обучающихся по магистерской программе, касающихся

теоретических основ, методологии, технологии и организации научных исследований, а также развитие умений и навыков научно-исследовательской работы, которые должны реализоваться ими при подготовке учебных и научных работ.

Содержание учебной дисциплины раскрывается в следующих темах: Научное исследование как форма развития науки и технология применения методологических средств. Парадигмальные основы научных исследований. Саморефлексия как методологический принцип современного научного познания. Методологические подходы в научных исследованиях. Методы научных исследований. Организационные основы научных исследований. Информационное обеспечение научных исследований. Научное исследование как процесс, его логика и этапы проведения. Оформление и апробация результатов научного исследования. Магистерская работа как квалификационное исследование.

Summary of the academic discipline

Methodology and organization of scientific research is one of the mandatory disciplines for the preparation of a master's degree in public administration. The study of this discipline lays the foundation for the implementation of the principle enshrined in the Law of Ukraine «On Higher Education» (art. 65), according to which scientific and scientific-technical activities are an integral part of educational activities and are carried out with in order to integrate scientific, educational and industrial activities in the system of higher education.

The subject of study of the discipline «Methodology and organization of scientific research» is scientific research – its worldview and principles, organization, methodology and techniques.

The purpose of studying the discipline «Methodology and organization of research» is to expand and deepen the knowledge of higher education students studying for a master's program in the theoretical foundations, methodology, technology and organization of research, as well as the development of research skills, should be implemented by them in the preparation of educational and scientific work.

The content of the discipline is revealed in the following topics: Scientific research as a form of science development and technology of application of methodological tools. Paradigmatic principles of scientific research. Self-reflection as a methodological principle of modern scientific knowledge. Methodological approaches in scientific research. Research methods. Organizational principles of scientific research. Information support of scientific research. Scientific research as a process, its logic and stages of implementation. Design and testing of research results. Master's thesis as a qualifying study.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітня програма «Публічне адміністрування», затвердженої наказом по університету від 20 лютого 2019 року № 36-Н.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є наукове дослідження – його світоглядні й теоретичні засади, принципи, організація, методологія і методика.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» є розширення й поглиблення знань здобувачів вищої освіти, які навчаються за магістерською програмою, щодо теоретичних засад, методології, технологій та організації наукових досліджень, а також розвиток умінь і навичок науково-дослідної роботи, які мають реалізуватися ними при підготовці навчальних і наукових робіт.

Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми:

Загальні:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні):

СК09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

РН12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

ДРН 14. Аналізувати та оцінювати практику застосування державних стандартів освіти та національного освітнього законодавства.

Навчальна дисципліна є **обов'язковою**.

Форма підсумкового контролю знань: екзамен.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль I МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Наукове дослідження як форма розвитку науки і технологія застосування методологічних засобів

Поняття та основні функції науки. Об'єкт і предмет науки. Класифікація наук.

Наукове дослідження як основна форма розвитку науки. Класифікація наукових досліджень. Ефективність наукових досліджень.

Методологія науки як основа наукового дослідження, її поняття та структура. Функції методології науки. Метод, методика і техніка дослідження. Наукові методи та методи практичної діяльності. Класифікація методів науки.

Предметна та цільова обумовленість методів науки. Проблема належності, допустимості, істинності, доцільності при виборі методу дослідження.

Наукові поняття та категорії як знаряддя наукового мислення.

Тема 2. Парадигмальні засади наукових досліджень

Наукове дослідження як процес наукового мислення та фіксації його результатів. Плюралістичність світоглядних засад наукового мислення.

Поняття типу (стилю) наукового мислення, наукової парадигми та наукової картини світу, їх взаємообумовленість. Типологія стилів наукового мислення (класичний, некласичний, постнекласичний стилі). Парадигми і наукові революції. Міжпарадигмальний діалог.

Філософсько-світоглядні підходи в наукових дослідженнях (матеріалістичний та ідеалістичний; діалектичний та метафізичний; визнання чи заперечення об'єктивних соціальних закономірностей та можливості їх пізнання й ін.).

Тема 3. Саморефлексія як методологічний принцип сучасного наукового пізнання

Поняття суб'єкта наукового пізнання. Парадигмальні відмінності в розумінні взаємозв'язку і взаємодії суб'єкта та об'єкта наукового пізнання. Суб'єкт наукового пізнання з погляду некласичної парадигми.

Здатність до саморефлексії (самопізнання) як фахова компетенція сучасного науковця. Самосвідомість науковця, її роль у процесі самопізнання та наукового пізнання.

Саморефлексивна установка свідомості та способи її реалізації у процесі пізнання.

Тема 4. Методологічні підходи у наукових дослідженнях

Поняття наукового підходу. Співвідношення наукового підходу та наукового методу. Методологічні принципи.

Загальна характеристика системи науково-методологічних підходів. Історичний підхід. Логічний підхід. Герменевтичний підхід. Порівняльний підхід. Ціннісний (аксіологічний) підхід. Системний підхід. Синергетичний

підхід. Поведінковий (біхевіористський) підхід. Гуманістичний підхід. Кібернетичний підхід. Структурний підхід. Функціональний підхід. Системно-функціональний підхід. Інституціональний підхід. Інтерсуб'єктивістський підхід. Комплексний підхід.

Тема 5. Методи наукових досліджень

Поняття та загальна характеристика загальнонаукових методів. Методи теоретичних та емпіричних досліджень. Формально-логічні процедури (аналіз, синтез, індукція, дедукція та ін.). Системний метод. Структурний метод. Функціональний метод. Порівняльний метод.

Наукові методи пізнання, що застосовуються суміжними науками або групами наук. Історичний метод. Психологічний метод. Метод конкретно-соціологічного дослідження. Інституціональний метод. Математичні та статистичні методи. Кібернетичний та інші методи технічних наук.

Поняття та загальна характеристика спеціальних методів наукового пізнання.

Модуль II ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 6. Організаційні засади наукових досліджень

Організаційні засади наукової діяльності в Україні. Поняття про науковий напрям і наукову школу.

Склад та підготовка наукових кадрів в Україні. Наукові ступені та вчені звання в Україні: сутність, значення, порядок присудження. Статус науковця.

Організація наукових досліджень у вищому навчальному закладі. Університет як суб'єкт наукової діяльності.

Міжнародне співробітництво в науково-дослідній сфері. Чинні міжнародні програми, які діють в Україні. Організація наукових грантів та проектів обміну науковим досвідом між українськими та зарубіжними вченими. Стажування за кордоном. Партнерські відносини споріднених університетів Європи й України.

Тема 7. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Поняття та види інформаційного забезпечення наукових досліджень. Роль і функції наукової інформації.

Система джерел наукової інформації: бібліотечні фонди, архівні фонди. Друковані джерела: книги, журнали, збірки матеріалів тощо. Електронні ресурси, пошукові системи мережі Інтернет.

Специфіка джерел правової інформації. Нормативно-правові документи. Матеріали юридичної практики. Правова статистика.

Організація роботи з науково-теоретичними та емпіричними джерелами. Пошук, відбір та опрацювання джерельної бази дослідження.

Основні правила посилення і цитування. Оформлення списку використаних джерел і літератури (вимоги ДСТУ).

Тема 8. Наукове дослідження як процес, його логіка та етапи проведення

Процес наукового дослідження, його характеристики та етапи проведення. Категоріально-понятійний апарат наукового дослідження.

Тема наукового дослідження: критерії вибору, порядок конкретизації. Науковий напрямок. Наукове питання.

Поняття наукової проблеми. Види наукових проблем. Постановка і уточнення наукової проблеми. Проблемна ситуація. Наукова проблема і наукова теорія.

Поняття наукової гіпотези. Види наукових гіпотез. Етапи розробки наукової гіпотези. Постановка і формулювання наукової гіпотези. Способи підтвердження наукової гіпотези (теоретичні та експериментальні дослідження). Наукове обґрунтування та наукові пояснення. Наукова гіпотеза і наукова теорія.

Тема 9. Оформлення та апробація результатів наукового дослідження

Науковий стиль мовлення. Наукова українська мова. Виразність і мова тексту наукової праці.

Поняття наукової термінології. Правильність застосування наукової термінології.

Форми наукових праць: тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації. Система фахової періодики для публікації результатів дослідження. Наукові семінари, конференції, конгреси. Спеціалізована комунікація через Інтернет.

Дискусія як форма апробації наукового дослідження. Порядок ведення наукової дискусії.

Тема 10. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження

Поняття, мета і завдання науково-дослідної роботи студентів. Роль науково-дослідної роботи у процесі підготовки фахівця. Види та форми науково-дослідної роботи студентів. Участь у діяльності наукового студентського гуртка. Участь у діяльності студентського дискусійного клубу. Магістерська робота.

Організація підготовки та захисту магістерської роботи. Обов'язки наукового керівника магістерської роботи. Обов'язки студента з виконання магістерської роботи.

Структура магістерської роботи, її розробка.

Обрання та затвердження теми магістерської роботи. Складання плану і графіка виконання магістерської роботи. Робота з літературою, нормативними актами та іншими джерелами.

Вимоги до змісту магістерської роботи. Актуальність дослідження. Вибір об'єкта та предмета дослідження. Мета і завдання дослідження. Новизна і практичне значення дослідження. Зміст дослідження. Логічна послідовність викладу матеріалу. Наукові висновки та пропозиції автора дослідження.

Вимоги до оформлення магістерської роботи.

Перевірка магістерської роботи. Відзив наукового керівника та рецензія.
Захист магістерської роботи. Порядок оцінювання магістерської роботи.

Підготовка та оформлення наукової доповіді за матеріалами магістерської роботи на наукову конференцію.

Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти (основні)

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19/page>
3. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 33. - Ст. 345.
5. Про інформацію: Закон України від 13 січня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 32. - Ст. 313.
6. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 48. - Ст. 253.
7. Про Академію правових наук України: Указ Президента України від 23 липня 1993 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>
8. Положення про Міністерство освіти і науки України: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630 // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>
9. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-п>
10. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17 жовтня 2012 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1851-12>
11. ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Література (основна)

12. Азарян А.А. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.А. Азарян, Р.С. Азарян. - Кривий Ріг : Вид. центр КТУ, 2010. - 231 с.
13. Борисенко В.Д. Організація наукових досліджень в Україні : навч. посіб. / В.Д. Борисенко, С.А. Устенко ; Миколаїв. нац. ун-т ім. В.О. Сухомлинського. - Миколаїв : МНУ, 2016. - 258 с.
14. Вдовичин І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. ; [уклад. Ігор Вдовичин]. - Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. - 247 с.
15. Дайновський Ю.А. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / Ю.А. Дайновський; Центр. спілка спожив. т-в України, Львів. торг.-екон. ун-т. - Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2017. - 231 с.
16. Демківський А.В. Основи методології наукових досліджень : навч. посіб. / А.В. Демківський, П.І. Безус. - К. : Акад. муніцип. упр., 2012. - 276 с.

17. Захаркевич О.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Захаркевич, Г.С. Швець, О.М. Сарана. - Хмельницький : ХНУ, 2013. - 223 с.

18. Колесников О.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Колесников. - 2-ге вид., випр. та допов. - К. : Центр учб. л-ри, 2011. - 143 с.

19. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / О.В. Крушельницька. - К. : Кондор, 2006. - 206 с.

20. Лудченко О. Основи наукових досліджень і патентознавство : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Лудченко [та ін.]. - 4-те вид., переробл. і доповн. - К. : Ун-т "Україна", 2011. - 236 с.

21. Малигіна В.Д. Методологія наукових досліджень : монографія / В.Д. Малигіна, О.Ю. Холодова, Л.М. Акімова ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. - Рівне : НУВГП, 2016. - 247 с.

22. Науково-дослідницька діяльність студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів та докторантів : довідник молодого вченого / А.В. Байлов, О.М. Литвинов, В.В. Чумак. - Харків : ХНУВС, 2016. - 363 с.

23. Партико З.В. Основи наукових досліджень: підготовка дисертації : навч. посіб. / З.В. Партико. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Київ : Ліра-К, 2018. - 231 с.